

Mida teha, kui lähedane vajab hooldust?

SAMM 1

Abivajaduse hindamine

- **Võta ühendust kohaliku omavalitsusega**, kus hooldust vajav lähedane rahvastikuregistri andmetel elab, ja **anna teada tema abivajadusest**.
- **Lepi sotsiaaltöötajaga kokku, millal ja kus ta abivajaduse hindamise teeb** – kas sotsiaaltöötaja tuleb koju, külastab haiglas või on lähedane ise võimeline sotsiaaltöötaja juurde minema.
- Hindamise tulemusel selgub, millist abi ja kui suures ulatuses lähedane vajab, et ta tuleks igapäevaselt toime.

SAMM 2

Sobiliku abi otsustamine

- **Kohalik omavalitsus peab sobiva sotsiaalteenuse (nt hooldekodu) võimaldamise otsuse tegema kümne tööpäeva jooksul** peale nõuetekohase taotluse saamist. Otsuse aluseks on eelnevalt tehtud abivajaduse hindamine.
- Küsi sotsiaaltöötajalt, milliseid teenusepakkujaid piirkonnas on, kuidas toimub teenusele saamine ja milliseid lisatoiminguid tuleb teha. Näiteks üldhooldusteenuse puhul soovivad osad hooldekodud perearsti tõendit inimese terviseseisundi kohta.
- Küsi sotsiaaltöötajalt infot, millist abi ja teisi lahendusi kohalik omavalitsus pakub, kui sobivat teenuseosutajat (nt hooldekodu kohta) koheselt ei leita, kuid abi on vaja kohe.
- **Kohaliku omavalitsuse tehtud otsus sobiva teenuse saamise või mitte saamise kohta peab olema kirjalik ning arusaadavalt ja selgelt põhjendatud.**
- Kui sa ei ole tehtud otsusega nõus, on sul õigus 30 päeva jooksul esitada vaie kohalikule omavalitsusele.

SAMM 3

Abi korraldamine

- **Tea, et kohalik omavalitsus peab igal juhul sinu lähedast abistama, pakkuma vajadusel ajutisi lahendusi, et lähedase toimetulek tagada.** Pereliige ei ole kohustatud lähedase abistamiseks puhkust võtma ega töölt ära tulema.
- **Kui kohe sobivat hooldekodu kohta ei leita, peab kohalik omavalitsus pakkuma alternatiivseid teenuseid, näiteks koduteenust sellises ulatuses, et lähedase toimetulek on tagatud, määrama hooldaja, paigutama inimese ajutisele tasulisele hooldusteenusele öendushaiglasse jms.**
- Kui kohalik omavalitsus keeldub abistamast, jättes olukorra lahendamise lähedaste õlule või pakutav abi ei lahenda tekkinud olukorda (nt õigeaegselt või täielikult), küsi kohalikult omavalitsuselt kirjalikku selgitust ja teavita sellest sotsiaalkindlustusametit e-post: info@sotsiaalkindlustusamet.ee. Sotsiaalkindlustusameti ülesanne on teostada järelevalvet kohaliku omavalitsuse osutatavate sotsiaalteenuste ja muu abi andmise kvaliteedi üle.

SAMM 4

Abi eest maksmine

- Sotsiaalteenuse eest tasub inimene ise, kuid **kohalik omavalitsus peab hindama, kas inimene (abivajaja) on võimeline seda tasuma.**
- Kui inimesel endal puuduvad piisavad rahalised vahendid, peavad teda üldjuhul abistama ülalpidamiskohustusega inimesed: eaka inimese puhul tema abikaasa (sh lahutatud abikaasa, kui inimese abivajadus tekkis enne abielu lahutamist), lapsed ja täisealised lapselapsed. Sotsiaalteenuse eest tasumist ei saa nõuda kaugematelt sugulastelt, õdedelt-vendadelt ega elukaaslaselt.
- **Kohalik omavalitsus peab arvestama, et ülalpidamise andmine ei tohi kahjustada ülalpidaja tavapärast toimetulekut.**
- **Kohalik omavalitsus ei saa sobiva sotsiaalteenuse eest tasumiseks nõuda pereliikmetelt nende eluaseme maha müümist ja peab võtma arvesse ka ülalpidajate muid kohustusi, näiteks alaaliste laste ülalpidamist. Ka pensionieas pereliikmete puhul peab arvestama nt sissetuleku suurust, kulutusi eluasemele ja muid ülalpidamiskohustusi.**
- **Mõnel juhul on lähedased ülalpidamise andmisest osaliselt või täielikult vabastatud, kuna ülalpidamise nõudmine on ebaõiglane (nt pole eakas last selle lapsepõlves ülal pidanud).**

- **Kui lähedased ei ole võimelised eakat sotsiaalteenuse eest tasumisel abistama, peab kohalik omavalitsus teenuse inimesele igal juhul tagama** ning võtma teenuse eest tasumise osaliselt enda kanda. Selle kohta tuleb teha kohalikul omavalitsusel põhjendatud otsus.
- Kohalikul omavalitsusel on õigus makstud summa hiljem ülalpidamiskohustusega lähedastelt tagasi nõuda, kui selgub, et neil on olnud piisavad võimalused oma lähedast teenuse eest tasumisel abistada.
- Kui sul pole võimalik ülalpidamiskohustust täita, kuid kohalik omavalitsus leiab, et pead elatist maksma, saab lõpliku otsuse ülalpidamiskohustuse täitmisest vabastamise, täitmise ajalise piiramise või elatise vähendamise kohta teha kohus. Eesti elanikel, kelle keskmine brutosissetulek jääb alla 1900 euro, on võimalik kasutada tasuta õigusabi. Lisainfo: <http://www.juristaitab.ee/>

Lisainfo:

- Üldhooldusteenuse pakkujad: <http://www.sm.ee/et/hoolekandetasutused>.
- Ülalpidamiskohustuse õigusanalüüs: https://riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/hoolduskoormus/ulalpidamiskohustuse_analuus.pdf
- Ülalpidamiskohustus pereliikme seisukohast: Sotsiaaltöö ajakiri 01/2018 lk 44
http://www.tai.ee/images/ST1_2018_sisukord.pdf